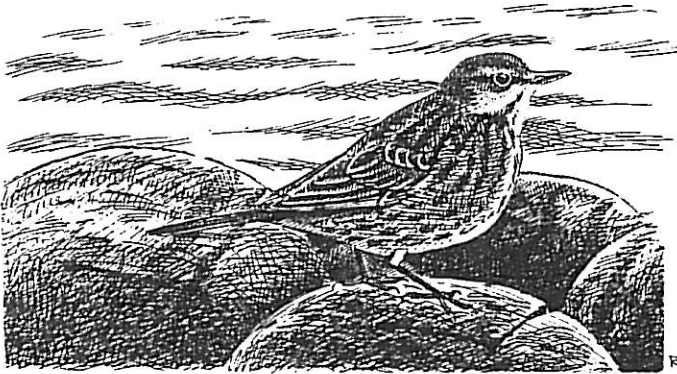

Skjærpiplerke *Anthus petrosus*

Global utbredelse

Skjærpiplerka er utbredt langs kysten nordover fra NV-Frankrike, i Storbritannia og Skandinavia, men opptrer bare som sjelden hekkefugl i Danmark. Finnes også som hekkefugl langs kysten av Kolahalvøya og et stykke østover i Russland.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Skjærpiplerka er utbredt langs hele kysten fra svenskegrensa i Østfold til Finnmark. Forekomsten i de tre nordligste fylkene er mer spredt, og i Øst-Finnmark synes arten å forekomme fåtallig eller mangle helt på flere kyststrekninger og i de største fjordene i fylket. Langs kysten i Sør-Norge mangler arten bare i den innerste sone av de største fjordene som f.eks. Sognefjorden. Imidlertid hekker arten langs store deler av både Oslofjorden og Trondheimsfjorden.

Arten er sterkt tilknyttet klippeterreng i skjærgården hvor territoriene gjerne ligger ved siden av hverandre langs kystlinja.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Hekkebestanden blir vurdert å ligge mellom 50.000 og 200.000 par, men ingen nøyaktige takseringer er foretatt langs vår kyst. I en undersøkelse i Sør-Sverige ble det registrert en tetthet på 1-3 individer pr. 100 m kyststripe på flere mindre øyer (Askenmo & Neergaard 1990).

Det er ikke registrert noen spesiell bestandsutvikling i Norge, men bestanden antas å være relativt stabil. I Norden for øvrig vurderes også bestanden å være stabil, men i Finland er det registrert en svak økning (Koskimies 1992).

Hekkebiologi

Skjærpiplerka har som alle andre pipplerker en karakteristisk sangflukt. Under våretableringen synger hannene ofte en forkortet sang fra bakken, men under sangflukten høres hele sangen. Sangen ligner på hei-piplerkas, men er litt høyere og har også en mer markant avslutning.

Hannene blir ofte stimulert av hverandres sang, og dette medfører at det forekommer sangdueller. I etableringsfasen er hannene svært aggressive mot artsfrender som kommer inn på deres territorium. Vanligvis dekker territoriene 50-200 m av en kystlinje (Askenmo m.fl. 1992). Det er imidlertid ikke foretatt noen hekkebiologisk undersøkelse av arten i Norge, slik at det er usikkert hvor store territoriene

kan være på ulike steder langs norskekysten. Hannene benytter mye av sin tid til forsvar av territoriet, spesielt hvis det er gode næringsforhold (Askenmo & Neergaard 1990). I preleggingsperioden bruker hunnene mer tid til å søke næring enn hannene, som på sin side bruker mer tid til å fly rundt på territoriet eller sitte på en observasjonspost (Askenmo m.fl. 1992).

Skjærpiplerka er vanligvis monogam, men i tette bestander hvor både territoriekvaliteten og næringsforholdene er gode, kan sannsynligvis enkelte hanner tiltrekke seg flere hunner på territoriet (polygyni). I Sør-Sverige ble det imidlertid registrert at mellom 8-44% av alle hannene i to øybestander kunne tiltrekke seg to hunner, og det ble også registrert at noen få hanner kunne tiltrekke seg tre hunner (trigyni) (Askenmo & Neergaard 1990). Frekvensen av polygyni varierte imidlertid mye fra sted til sted.

Reiret blir ofte godt gjemt i en bergsprekk ned mot sjøen, og hunnen fører reiret med fine strå og hår. Ofte benyttes tang og tare som reirmateriale. Reirbyggingen tar ca. 4-5 dager. Vanligvis legges 5 (4-6) egg i mai (utover i juni i Nord-Norge) som ruges av hunnen i 14-15 døgn.

Begge foreldre mater ungene, som forlater reiret etter 13-15 dager. I denne perioden kan foreldrefuglene søke mat på «fellesområder», ofte flere hundre meter utenfor territoriet (Askenmo m.fl. 1992).

Det er ikke dokumentert at skjærpiplerka legger to kull i Norge, men dette skjer sannsynligvis i Sør-Norge på territorier med gode næringsforhold og lang sesong. To kull er vanlig i Sør-Sverige, se Askenmo & Unger (1986).

Trekkforhold

Skjærpiplerka forlater landet i september-oktober og overvintrer sannsynligvis langs kysten av Nederland, De britiske øyene og sørover til Frankrike/Spania. Overvintrende individer sees ofte langs kysten av Sør-Norge, men det er ikke kjent hvor disse fuglene hekker. Sannsynligvis er dette fugler fra Russland.

Arten ankommer landet i mars-april. Den sees også regelmessig på trekk i mindre flokker ved innsjøer eller større vatn i innlandet i Sør-Norge, f.eks. ved Mjøsa eller ved Strandafjorden, Ål i Hallingdal fra midten av mars og april (Breiehagen 1976).

I Nord-Norge innfinnes skjærpiplerka seg på hekkelassene i løpet av april, noen steder i begynnelsen av mai.

Torgim Breiehagen

Skjærpiplerke *Anthus petrosus*

311 ● Konstatert hekking

123 ● Sannsynlig hekking

72 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

